

УДК 378.126.016

Юлія Колісник-Гуменюк
доктор. пед. наук, доцент

ОБҐРУНТУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФІЛЬНОГО І ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті теоретично обґрунтовуються педагогічні умови, що сприятимуть ефективному формуванню професійно-педагогічної компетентності майбутніх педагогів профільного і професійного навчання.

Ключові слова: педагогічні умови, мотивація, професійні знання, компетентність.

Yuliia Kolisnyk-Humeniuk
Doctor of Pedagogic Sciences, Associate Professor

SUBSTANTIATION OF ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF SPECIALIZED AND PROFESSIONAL TRAINING

The article theoretically substantiates the pedagogical conditions that will contribute to the effective formation of professional and pedagogical competence of future teachers of specialized and professional training.

Key words: pedagogical conditions, motivation, professional knowledge, competence.

Підготовка майбутніх педагогів профільного і професійного навчання має спрямовуватись на забезпечення майбутніх фахівців високим рівнем професійної майстерності та професійно-педагогічної компетентності, формування в них конкретних якостей з відповідної професіограми, формування та розвиток загальної та професійної культури особистості. Для цього потрібно створювати умови для оволодіння майбутніми фахівцями професійними знаннями та усвідомлення ними шляхів подальшого розвитку своєї професійної діяльності.

Теоретичний аналіз науково-педагогічних джерел свідчить, що для реалізації ефективної професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів профільного і професійного навчання доцільно створити певні педагогічні умови. Тільки з урахуванням необхідних і достатніх педагогічних умов загальна структура педагогічного процесу та реалізація професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів профільного і професійного навчання набуває конкретного характеру. Тому важливе значення має з'ясування сутності понять «умови» в освітньому процесі.

Широкий діапазон дослідницьких проблем (підвищення ефективності освіти, організація процесу професійної підготовки, формування особистості тощо) зумовлює багатоманітні підходи до цього поняття, й одностайного визначення педагогічних умов немає. У табл. 1 подані визначення поняття «умови», які найбільше використовуються в педагогічній літературі.

Таблиця 1. Визначення поняття «педагогічна умова»

Визначення	Автор
обставини які впливають на якісне функціонування педагогічної системи	Ю. К. Бабанський
необхідні форми, методи, умови які об'єктивно чи суб'єктивно створені, для досягнення конкретної педагогічної мети	І. А. Зязюн, О. М. Пехота
комплекс спеціально створених головних чинників впливу на певні обставини навчально-виховного процесу, які впливають на особистісні якості учасників даного процесу	А. В. Литвин
сукупність факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на процес розвитку конкретного психічного явища; цей вплив виражений безпосередньо через активність самої особистості, групи людей	В. А. Личковах
обставини, факти, за яких відбувається навчальний процес	О. В. Шупта
категорія педагогічних вимог що використовують у процесі навчання, які цілеспрямовано змінюють результати навчання	О. В. Бережнова
обставини, факти, за яких відбувається навчально-виховний процес	О. В. Шупта
обставини, від яких залежить процес професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців, який розкривається завдяки активності особистості, групи людей	А. В. Семенова
спосіб формування чого-небудь або зовнішні обставини, які спричиняють якісні зміни у формуванні особистості	К. В. Недялкова
сукупність перемінних впливів, які відіграють важливу роль та впливають на розвиток людини, на її поведінку, навчально-виховний процес на якості які формують особистість	В. М. Полонський
обставини, які впливають на результат чи процес будь-чого, що зумовлено ними	О. Л. Харчевнікова
умови реалізації навчально-виховного процесу, які гарантують успішне досягнення поставлених педагогічних цілей	В. І. Нікіфоров, О. І. Суригін

соціально-педагогічні та дидактичні фактори, які об'єднано забезпечують, через вдале застосування інноваційних форм, методів, прийомів ефективність навчального процесу	Н. О. Єрошина
спеціально створений вплив на психолого-педагогічні фактори	О. С. Березюк

Отже, педагогічні умови – це поєднання засобів виховного й навчально-розвивального впливу на почуття, розум, поведінку студентів, через елементи змісту навчальних предметів, педагогічну практику; через введення елементів ігрової діяльності в процес професійно-педагогічної підготовки. Вони забезпечують сприятливі умови для майбутніх фахівців у здобутті знань, формуванні вмінь та навичок, та являють собою об'єднані зовнішні та внутрішні обставини навчального процесу, які забезпечують вдале завершення поставленої дидактичної мети [1, с. 243].

Під педагогічними умовами розуміється мотиваційна зумовленість навчально-пізнавальної діяльності, пов'язаної з розвитком індивідуальних, особистісних мотивів; опрацювання дидактичного навчально-виховного матеріалу професійних дисциплін; узгодження з цілями підготовки майбутніх фахівців, законами та правилами навчання; приближення навчально-пізнавальної діяльності до специфіки майбутньої професії [2, с. 49]. Педагогічні умови мають формувати компетентності студентів, зокрема: інтегрування процесів професійної та загальнокультурної підготовки студентів; спрямованість навчального процесу на соціальний розвиток особистості; гуманізація навчального процесу, що сприяє виявленню активності всіх учасників, їх особистого включення в культурно-освітню діяльність; забезпечення можливості самореалізації студентів з урахуванням їхніх особистих здібностей та інтересів.

Дослідники часто характеризують педагогічні умови, як сукупність взаємодій певного процесу чи систем із зовнішнім середовищем. Але педагогічні умови не можна зводити до зовнішніх обставин, що впливають на навчальний процес, тому що розвиток особистості – це єдність суб'єктивного й об'єктивного, внутрішнього та зовнішнього. Тому в психологічній науці «умову» розглядають як об'єднання зовнішніх та внутрішніх явищ середовища, що вірогідно впливають на розвиток конкретного явища, яке опосередковується активністю особистості чи групи людей.

С. Рубінштейн стверджував, що зовнішні чинники мають вплив на розвиток особистості через внутрішні індивідуальні умови, які формує сам об'єкт [3, с. 251]. На його думку, зовнішні умови визначають кінцевий результат

не прямо і безпосередньо, а «переломлюючись» через дію внутрішніх умов, власну природу певного об'єкта чи явища. Внутрішні умови виступають як причини (саморозвиток, саморух, рушійні сили розвитку); зовнішні – як обставини [3, с. 289–290]. Тому дії людини є реакцією на зовнішні подразники, спричинені їй внутрішніми настановами, мотивами і потребами.

Тому пропонуємо розглянути зовнішні та внутрішні умови формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх педагогів. Відповідно до зовнішніх чинників впливу на дослідницькі якості майбутніх фахівців слід віднести (навчання, освіта і праця, реалізація можливостей розвитку); до внутрішніх (природні нахили, сукупність почуттів, переживань, творче мислення). Зовнішні та внутрішні умови є протилежні за своїм змістом, незважаючи на це вони взаємопов'язані, та доповнюють одні одних. Зовнішні умови, застосовуючись індивідом, стають внутрішніми, і це визначає його нове ставлення до навколишнього світу.

Зважаючи на викладене визначимо такі педагогічні умови формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх педагогів:

- урахування особливостей творчої діяльності та індивідуально-професійного досвіду студентів;
- розвитку мотивації до навчання у процесі підготовки майбутніх педагогів;
- єдності творчої самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення студентів;
- застосування інноваційних технологій у підготовці майбутніх педагогів;
- моніторинг системи професійної підготовки майбутніх педагогів [4].

Загалом підготовка майбутніх викладачів профільного та професійного навчання має спрямовуватись на забезпечення фахівців належним рівнем професійної майстерності, формування в них відповідних якостей із конкретної професійної програми з одночасним розвитком загальної культури особистості, а для цього потрібно забезпечити майбутніх фахівців конкретними знаннями, необхідними для роботи за обраним фахом, та усвідомлення ними шляхів подальшого розвитку своєї професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреев В.И. (2000). *Педагогика: Учебный курс для творческого саморазвития*. (2-е изд.). Казань: Центр инновационных технологий. 608 с.
2. Буряк В.К. (2001). Самостійна робота як вид навчальної діяльності школяра. *Рідна школа*. № 9. С. 49–51.
3. Рубинштейн С.Л. (1973). *Проблемы общей психологии*. М.: Педагогика. 424 с.
4. Колісник-Гуменюк Ю.І. (2017). Формування педагогічної майстерності у системі підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін у ВНЗ. *Молодь і ринок*. № 11 (154). С. 132–135.